

บทที่ 3

การวิเคราะห์ศัพท์

จากผลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถามปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้คำตอบของการใช้ศัพท์ในท้องถิ่นสำหรับหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถและหน่วยอรรถมากกว่าที่กำหนดไว้ในแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้กำหนดศัพท์เฉพาะที่ใช้เรียกคำตอบแต่ละคำตอบซึ่งยังมีได้ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์ใดๆว่า "คำ"¹ คำตอบเหล่านี้บ้างก็ต่างกันในเรื่องของเสียงพยักชนะ สระ และวรรณยุกต์ภายในคำ บ้างก็ต่างกันในเรื่องพยางค์ในคำ และบ้างก็ต่างจากกันในลักษณะที่เรียกว่าเป็นคนละศัพท์ เมื่อมีคำใช้มากมายในแต่ละหน่วยอรรถจึงจำเป็นต้องนำคำเหล่านี้มาวิเคราะห์เพื่อรวมคำที่ต่างกันแต่อธิบายความแตกต่างกันได้ด้วย เหตุผลทางภาษาศาสตร์เข้าด้วยกัน แยกคำที่ต่างกันและอธิบายความแตกต่างกันไม่ได้ไว้เป็นคนละศัพท์ จากนั้นจึงแสดงว่าหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถแทนด้วยศัพท์ แล้วนำศัพท์ภายในหน่วยอรรถไปแบ่งภาษาถิ่นย่อยของคำเมืองต่อไป

การวิเคราะห์ศัพท์เป็นการพิจารณาคำแต่ละคำที่แทนแต่ละหน่วยอรรถว่าจะจัดคำนั้นเป็นศัพท์ หรือรูปแปรของศัพท์ โดยใช้เหตุผลทางภาษาศาสตร์ช่วยในการตัดสินใจ ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขั้นตอนการวิเคราะห์และเกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ศัพท์ของหน่วยอรรถทั้ง 63 หน่วยอรรถดังต่อไปนี้

3.1 ขั้นตอนการวิเคราะห์ศัพท์ แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นหน่วยอรรถที่ ~~เป็นคำ~~ เป็นคำนามและหน่วยอรรถที่ไม่ใช่คำนาม ดังมีรายละเอียดคือ

3.1.1 การวิเคราะห์ศัพท์ของหน่วยอรรถที่เป็นคำนาม คือหน่วย

1. ดูคำจำกัดความหน้า 26

อรรถที่ 1 ถึง 52 มี 5 ขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เป็นขั้นตอนบังคับ คำทุกคำของหน่วยอรรถจะต้องผ่านขั้นตอนนี้ คือพิจารณาว่าคำนั้น เป็นคำที่ประกอบด้วยรูปบอกชนิด รูปบอกลักษณะ หรือไม่มีรูปดังกล่าว รูปบอกชนิด หรือรูปบอกลักษณะ เป็นองค์ประกอบส่วนต้นของคำ^๕ รูปดังกล่าวอาจมีพยางค์เดียวหรือหลายพยางค์ แบ่งเป็น 2 ประเภทดังนี้คือ

ก. รูปบอกชนิด เป็นชื่อรวมของหน่วยอรรถที่บอกชนิดของ เช่น คำว่า "ก้วย" เป็นรูปบอกชนิดของพืชในหน่วยอรรถที่ 1 หน้า 60 หรือบอกว่าสิ่งนั้นทำมาจากอะไร เช่นคำว่า "ผ้า" บอกว่าสิ่งนั้นทำด้วยผ้า ในหน่วยอรรถที่ 22 23 24 ดูหน้า 65 66 เป็นต้น

รูปบอกชนิดเท่าที่ปรากฏให้ เห็นจากการพิจารณาทั้ง 63 หน่วยอรรถ มีดังต่อไปนี้

1) ก้วย หมายถึงรูปบอกชนิดของพืช	ดูหน่วยอรรถที่ 1 หน้า 60
2) ผัก หมายถึงรูปบอกชนิดของพืช	ดูหน่วยอรรถที่ 8 หน้า 61
3) ก้อมก้อ หมายถึงรูปบอกชนิดของพืช	ดูหน่วยอรรถที่ 9 10 หน้า 62
4) ถั่ว หมายถึงรูปบอกชนิดของพืช	ดูหน่วยอรรถที่ 11 หน้า 62
5) ข้าว หมายถึงรูปบอกชนิดของพืช	ดูหน่วยอรรถที่ 13 หน้า 62
6) บัว หมายถึงรูปบอกชนิดของสัตว์	ดูหน่วยอรรถที่ 17 18 หน้า 64
7) แมง หมายถึงรูปบอกชนิดของสัตว์	ดูหน่วยอรรถที่ 19 หน้า 64
8) นก หมายถึงรูปบอกชนิดของสัตว์	ดูหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65
9) ผ้า หมายถึงรูปบอกชนิดของวัสดุ	ดูหน่วยอรรถที่ 22 23
24 24 25 หน้า 65 66

¹ ในข้อมูลปรากฏว่ามีรูปบอกชนิดปรากฏ ส่วนหลังของคำอยู่กรณีหนึ่ง ได้แก่ คำ จ้าก้อมก้อในหน่วยอรรถที่ 10 หน้า 62

- 10) ไม้ หมายถึงรูปบอกรณนิคของวัสดุ ดูหน่วยบรรณที่ 28 หน้า 67
- 11) เหล็ก หมายถึงรูปบอกรณนิคของวัสดุ ดูหน่วยบรรณที่ 31 หน้า 67
- 12) รถ หมายถึงรูปบอกรณนิคของยานพาหนะ ดูหน่วยบรรณที่ 33 หน้า 67
- รูปบอกรณนิคอาจจะปรากฏลำพังโดดๆได้เช่นในหน่วยบรรณที่ 9 "ใบ
แมงลัก" มีคำว่าก้อมก้อส้ม ก้อมก้อขาว และมีคำว่าก้อมก้อปรากฏ
โดดๆ ดูหน้า 61

ข. รูปบอกรณนิคลักษณะ เป็นรูปบอกรณนิคอย่างใดอย่างหนึ่งของหน่วย
บรรณเท่าที่ปรากฏใน 63 หน่วยบรรณมีดังต่อไปนี้

- 1) มะ (มะ บ่า บ๋ บัก)¹ หมายถึงผลของต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่
2 3 4 5 6 หน้า 60 61
- 2) หัว หมายถึงรากที่เก็บอาหารอยู่ใต้ดินของพืช ดูหน่วยบรรณที่
7 12 หน้า 61 62
- 3) ไป้ง มีความหมายเช่นเดียวกับข้อ 2 ดูหน่วยบรรณที่
7 หน้า 61
- 4) ใบ หมายถึงใบของต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่ 8 หน้า 61
- 5) ต้น หมายถึงต้นของต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่ 14 15 หน้า 63
- 6) กอ หมายถึงต้นไม้ที่ขึ้นรวมกลุ่มกัน ดูหน่วยบรรณที่ 14 หน้า 63
- 7) แก้ว หมายถึงลำต้นส่วนล่างของต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่ 14 หน้า 63
- 8) ไม้ หมายถึงต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่ 15 หน้า 63
- 9) บ่า หมายถึงคำที่ไว้เรียกนำหน้าต้นไม้ ดูหน่วยบรรณที่ 15 20
และ ๖๓ หน้า 63 65

¹ คำในวงเล็บ เป็นรูปแปรของรูปบอกรณนิคลักษณะนั้นๆ

- 10) ขี้ หมายถึงสิ่งที่เป็นผง เล็กๆหรือไฟ้ เรียกนำหน้าสิ่งที่น่ารังเกียจ
 ดูหน่วยบรรดที่ 16 35
 หน้า 63 68
- 11) สาย (สะ สาว) หมายถึงสิ่งที่เป็นเส้นยาวๆ
 ดูหน่วยบรรดที่ 21 หน้า 65
- 12) ด้าย (ดะ) หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็น
 ดูกสำหรับใส่เงินนำมาเย็บเย็บเย็บ
 ดูหน่วยบรรดที่ 21 หน้า 65
- 13) ปอก หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็นวง
 ดูหน่วยบรรดที่ 21 หน้า 65
- 14) ถ้วย หมายถึงภาชนะใส่อาหารมี
 ลักษณะกลมปากกว้าง มีความลึก
 ดูหน่วยบรรดที่ 26 หน้า 66
- 15) จาน หมายถึงภาชนะใส่อาหารมี
 ลักษณะกลมปากกว้าง ไม่มีความลึก
 ดูหน่วยบรรดที่ 26 หน้า 66
- 16) ชาม หมายถึงภาชนะใส่อาหารมี
 ลักษณะกลมปากกว้าง มีความลึก
 ดูหน่วยบรรดที่ 26 หน้า 66
- 17) แก้ว หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะเป็งที่จับ
 ในที่นี้หมายถึง ถึง สากครก
 ดูหน่วยบรรดที่ 27 หน้า 66
- 18) คีม มีความหมายเช่นเดียวกับ 17
 ดูหน่วยบรรดที่ 27 หน้า 66
- 19) ก้อน มีความหมายเช่นเดียวกับ 17
 ดูหน่วยบรรดที่ 27 หน้า 66
- 20) ขี้ ในที่นี้หมายถึงที่นั่งทำด้วยไม้มี
 ลักษณะกลมไม่มีพนักพิง
 ดูหน่วยบรรดที่ 32 หน้า 67
- 21) ตั้ง มีความหมายเช่นเดียวกับข้อ 20 " " 32 " 67
- 22) โต๊ะ มีความหมายเช่นเดียวกับข้อ 20
 ดูหน่วยบรรดที่ 32 หน้า 67
- 23) เก้าอี้ มีความหมายเช่นเดียวกับข้อ 20
 ดูหน่วยบรรดที่ 32 หน้า 67

- 24) ก้อย มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 20 ดูหน่วยบรรทัดที่ 32 หน้า 67
- 25) กูป (กาป) บอกลักษณะของ เปลือกมะพร้าว ดูหน่วยบรรทัดที่ 34 หน้า 68
- 26) เปี้ยก (เปลือก) มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 25 ดูหน่วยบรรทัดที่ 34 หน้า 68
- 27) กุ้ย (ปุ้ย) มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 25 ดูหน่วยบรรทัดที่ 34 หน้า 68
- 28) เส้น หมายถึงสิ่งที่มีลักษณะ เป็นเส้น ดูหน่วยบรรทัดที่ 36 หน้า 68
- 29) หลอง บอกลักษณะสถานที่เก็บ ข้าว ดูหน่วยบรรทัดที่ 37 หน้า 68
- 30) ด้ (ทุ ฐ) มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 29 ดูหน่วยบรรทัดที่ 37 หน้า 68
- 31) เล้า มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 29 ดูหน่วยบรรทัดที่ 37 หน้า 68
- 32) ป้อม มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 29 ดูหน่วยบรรทัดที่ 37 หน้า 68
- 33) แหล่ง บอกลักษณะของสถานที่ซึ่งสัตว์ ดูหน่วยบรรทัดที่ 38 หน้า 68
- 34) ผาม บอกลักษณะของสถานที่ซึ่งไม้ดู ดูหน่วยบรรทัดที่ 38 หน้า 68
- 35) ลอก มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 33 ดูหน่วยบรรทัดที่ 38 หน้า 68
- 36) ไอง (ไอง, ไรง) บอกลักษณะของ สถานที่ ดูหน่วยบรรทัดที่ 39 หน้า 69
- 37) ป้อ บอกเพศ
ดูหน่วยบรรทัดที่ 41 42 หน้า 69 70
- 38) จ้อย บอกว่าเป็นผู้สูงอายุ ดูหน่วยบรรทัดที่ 41 หน้า 69
- 39) ด้ บอกว่าเป็นพระสงฆ์ ดูหน่วยบรรทัดที่ 51 หน้า 71
- 40) ท่าน เป็นคำนำหน้า ดูหน่วยบรรทัดที่ 51 หน้า 71
- 41) พระ มีความหมาย เช่นเดียวกับข้อ 39 ดูหน่วยบรรทัดที่ 51 หน้า 71
- 42) แก่ บอกว่าเป็นผู้สูงอายุ ดูหน่วยบรรทัดที่ 50 หน้า 70
- 43) ผู้ เป็นคำนำหน้า ดูหน่วยบรรทัดที่ 50 หน้า 71
- 44) แม่ เป็นคำนำหน้า ดูหน่วยบรรทัดที่ 52 หน้า 71
- 45) ย่า เป็นคำนำหน้า ดูหน่วยบรรทัดที่ 52 หน้า 71
- 46) นาย เป็นคำนำหน้า ดูหน่วยบรรทัดที่ 52 หน้า 71

รูปบอกลักษณะนี้อาจจะปรากฏตามลำพังได้ นอกจากนี้หน่วยอรรถหนึ่งอาจแทนด้วยรูปบอกลักษณะหลายรูปก็ได้ เช่นหน่วยอรรถที่ 21 "เข็มชัด" ๑ หน้า 65

การพิจารณาในขั้นตอนนี้แบ่ง เป็นหัวข้อย่อยดังนี้คือ

ก) แยกคำที่มีรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะออกจากคำที่ไม่มีรูปดังกล่าว
ข) แยกคำที่มีรูปบอกลักษณะ และ รูปบอกลักษณะที่ต่างกันออกจากกันและรวมคำที่มีรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะที่มีความคล้ายคลึงกันซึ่งอธิบายได้ด้วย เกณฑ์ เรื่องเสียง¹ไว้ในกลุ่มเดียวกัน

ค) ให้คำที่มีรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะปรากฏโดดๆ เป็น 1 ศัพท์
ตัวอย่าง เช่น หน่วยอรรถที่ 21 "เข็มชัด" ผลของการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 1 มีดังนี้คือ

ก) แยกเข็มชัดจากคำอื่นๆ เพราะ เข็มชัด เป็นคำ ที่ไม่มีรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะ

ข) แยกคำที่มีรูปบอกลักษณะที่ต่างกันคือ สาย ฉ้าย ปอก ออกจากกัน

ค) ให้คำที่มีรูปบอกลักษณะปรากฏโดดๆคือ ฉ้าย เป็น 1 ศัพท์

เมื่อนำคำทุกคำมาพิจารณาในขั้นตอนที่ 1 แล้ว คำซึ่งผ่านการวิเคราะห์ในขั้นตอนนี้จะแบ่งได้เป็น 6 แบบคือ

1) คำที่มีพยางค์ 1 พยางค์ตามหลังรูปบอกลักษณะหรือรูปบอกลักษณะ

2) คำที่มีพยางค์ 2 พยางค์ตามหลังรูปบอกลักษณะหรือรูปบอกลักษณะ

3) คำที่มีพยางค์มากกว่า 2 พยางค์ตามหลังรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะ

4) คำที่ไม่มีรูปบอกลักษณะหรือรูปบอกลักษณะ เป็นคำ 1 พยางค์

5) คำที่ไม่มีรูปบอกลักษณะ หรือรูปบอกลักษณะ เป็นคำ 2 พยางค์

6) คำที่ไม่มีรูปบอกลักษณะหรือรูปบอกลักษณะ เป็นคำมากกว่า 2 พยางค์

¹ ๑ หน้า 50 - 59

ขั้นตอน 2 เป็นการพิจารณาคำที่มีพยางค์ 1 พยางค์ตามหลังรูปบอกรชนิด หรือรูปบอกลักษณะและคำที่ไม่มีรูปบอกรชนิด หรือรูปบอกลักษณะที่เป็นคำ 1 พยางค์ แบ่งเป็นหัวข้อย่อยได้ดังนี้

ก) ให้คำที่มีความคล้ายคลึงกันของพยางค์นี้ซึ่งอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ เรื่อง เสียง เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

ข) ให้คำซึ่งแตกต่างกันในพยางค์นี้ และความต่างนั้นไม่สามารถ อธิบายได้ด้วย เกณฑ์ เรื่อง เสียง เป็นคนละศัพท์

ตัวอย่าง เช่น หน่วยอรรถที่ 13 "ข้าวโพด" ผลของการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 มีดังนี้

ก) หลังรูปบอกรชนิด ข้าว มีพยางค์ โปด โป้ด โปด สามารถอธิบายได้ ด้วยเกณฑ์เรื่องเสียง ฉะนั้นจึงจัดให้ข้าวโปด ข้าวโป้ด ข้าวโพด เป็นรูปแปรของศัพท์ เดียวกัน

ข) หลังรูปบอกรชนิด ข้าว มีพยางค์ บ้าง ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ เรื่อง เสียงว่าเป็นรูปแปรของศัพท์ที่ถูกจัดไว้แล้วข้างบน ฉะนั้นจึงแยก ข้าวบ้าง เป็น 1 ศัพท์

หน่วยอรรถที่ 47 "พี่ชาย" เป็นคำที่ไม่มีรูปบอกรชนิด หรือรูปบอกลักษณะ เป็นคำ 1 พยางค์ ผลของการวิเคราะห์ในขั้นตอนที่ 2 มีดังนี้ พยางค์ พี่ และชาย อาจไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์เรื่องเสียง ฉะนั้นจึงจัดให้แต่ละพยางค์ เป็น 1 ศัพท์

ในกรณีคำที่ไม่มีรูปบอกรชนิด หรือรูปบอกลักษณะ เป็นคำ 1 พยางค์มีข้อยกเว้น คือพยางค์ อา และ อาว ในหน่วยอรรถที่ 43 44 45 และพยางค์น้ำ และหล้า ในหน่วยอรรถที่ 43 45 ซึ่งถึงแม้จะสามารถอธิบายพยางค์ทั้งคู่ได้ด้วย เกณฑ์เรื่อง เสียงว่าเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน แต่ผู้วิจัยจัดให้เป็นคนละศัพท์กัน เนื่องจากพยางค์ เหล่านี้มีความหมายต่างกันคือ อา และ อาวต่างกันที่ อาหมายถึงน้องสาวพี่และแม่

ส่วนอาวหมายถึงน้องชายพ่อและแม่ น้า และ หล้า ต่างกันที่น้าหมายถึงน้องชายหรือ
น้องสาวพ่อและแม่ ส่วนหล้าหมายถึงน้องคนเล็ก

ขั้นตอนที่ 3 เป็นการพิจารณาคำที่มีพยางค์ 2 พยางค์ตามหลังตามหลังรูปบอกชนิด
หรือรูปบอกลักษณะและคำที่ไม่มีรูปบอกชนิด หรือรูปบอกลักษณะซึ่ง เป็นคำ
2 พยางค์ แบ่งการพิจารณา เป็น 8 แบบดังนี้คือ

- 3.1 พยางค์ 2 พยางค์ รวมกันเป็นส่วนฐานหลัก¹
- 3.2 พยางค์ 2 พยางค์ แต่ละพยางค์ เป็นส่วนฐานหลัก
- 3.3 พยางค์ 2 พยางค์ พยางค์หนึ่งแบ่ง เป็นส่วนฐานหลัก อีก
พยางค์หนึ่ง เป็นส่วน เดิมหน้า
- 3.4 พยางค์ 2 พยางค์ พยางค์หนึ่ง เป็นส่วนฐานหลัก อีกพยางค์
หนึ่ง เป็นส่วน เดิมหลัง
- 3.5 พยางค์ 2 พยางค์ พยางค์หนึ่ง เป็นส่วนฐานหลัก อีกพยางค์
หนึ่ง เป็นส่วนฐานรอง² ส่วนฐานหลัก และส่วนฐานรองนี้อาจ
จะ เป็นส่วนหน้า หรือส่วนหลังของคำก็ได้
- 3.6 พยางค์ 2 พยางค์ พยางค์หนึ่ง เป็นส่วนฐานรอง อีกพยางค์
หนึ่ง เป็นส่วน เดิมหน้า หรือ เดิมหลัง
- 3.7 พยางค์ 2 พยางค์ แต่ละพยางค์ เป็นส่วนฐานรอง
- 3.8 พยางค์ 2 พยางค์ ไม่มีตั้งส่วนฐานหลัก และส่วนฐานรอง

การพิจารณาแบ่ง เป็นหัวข้อย่อยดังนี้

- ก) ให้พยางค์ 2 พยางค์ที่ปรากฏในแต่ละแบบของ 3.1 3.2 3.4
3.5 3.6 3.7 3.8 เป็นคนละศัพท์ แต่ถ้าแต่ละแบบมีพยางค์

¹ ส่วนฐานหลักได้แก่ ส่วนของคำที่ปรากฏในคำมากกว่า 1 คำในข้อมูลของ
แต่ละหน่วยบรรด และสามารถปรากฏกับรูปบอกชนิดหรือรูปบอกลักษณะได้โดยไม่มีส่วน
อื่นตามมา อารมมีพยางค์เดียวหรือ 2 พยางค์ก็ได้

² ส่วนฐานรองได้แก่ ส่วนของคำที่ปรากฏในคำมากกว่า 1 คำในข้อมูล
ของแต่ละหน่วยบรรด แต่ไม่สามารถปรากฏกับรูปบอกชนิดหรือรูปบอกลักษณะพร้อมกัน
เพียงสองส่วนนี้ได้ อารมมีพยางค์เดียว หรือ 2 พยางค์ก็ได้

ที่เป็นส่วน เดิมหน้า หรือส่วน เดิมหลังคล้ายคลึงกันสามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์ เรื่อง เสียงให้ รวม เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

ข) ให้พยางค์ 2 พยางค์ที่ปรากฏในแบบที่ 3.3 เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันกับ ศัพท์ชั้นตอนที่ 2 ที่มีส่วนฐานหลักเหมือนกัน

ตัวอย่าง ผลการวิเคราะห์ในชั้นตอนที่ 3 มีดังนี้

การวิเคราะห์ชั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.1 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 7 "หัวผักกาด" หลังรูปบอกชนิด หัว มีพยางค์ ผักกาด เป็นส่วนฐานหลัก ฉะนั้นจึงจัดให้ หัวผักกาด เป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ชั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.2 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 3 "ฝรั่ง" หลังรูปบอกลักษณะ มะ มี 2 พยางค์คือ หมั่นแก้ว ก้วยแก้ว ก้วยหมั่น ก้วยกำ มีแต่ละพยางค์เป็นส่วนฐานหลัก ฉะนั้น จึงจัดให้ มะหมั่นแก้ว มะก้วยแก้ว มะก้วยหมั่น มะก้วยกำ แต่ละคำเป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ชั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.3 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 1 "กล้วยน้ำว้า" หลังรูปบอกชนิด ก้วย มีพยางค์ 2 พยางค์คือ ลีอ่อง แม่อ่อง พยางค์ ลี ตี แม่ เป็นส่วนเดิมหน้า ส่วนพยางค์ อ่อง เป็นส่วนฐานหลัก ฉะนั้นจึงจัดให้ก้วยลีอ่อง ก้วยตีอ่อง ก้วยแม่อ่อง เป็นรูปแปรของศัพท์ เดียวกันกับ ก้วยอ่อง ซึ่งเป็นศัพท์ในชั้นตอนที่ 2 ที่มีส่วนฐานหลักเหมือนกัน

การวิเคราะห์ชั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.4 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 8 "ใบชะพลู" มีพยางค์ 2 พยางค์ คือ ปูลิง และ ปูนก พยางค์ปูเป็นส่วนฐานหลัก พยางค์ ลิง เป็นส่วนเดิมหลัง ฉะนั้นจึงจัดให้ ใบปูลิง เป็น 1 ศัพท์ ใบปูนก เป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ชั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.7 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 20 "นกหัวขวาน" หลังรูปบอกชนิด นก มีพยางค์ 2 พยางค์คือ ฮีปิต ฮีเก้ ฮีแง่น พยางค์ ฮี เป็นส่วนฐานรอง พยางค์ เก้ ปิต แ่ง่น เป็นส่วนฐานรอง ฉะนั้นจึงจัดให้ นกฮีปิต นกฮีเก้ นกฮีแง่น แต่ละคำเป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.8 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 23 "ผ้าขาวม้า" หลังรูปบอกชนิดผ้า มี 2 พยางค์คือ ขาวม้า ซึ่งไม่มีทั้งส่วนฐานหลัก และส่วนฐานรอง ฉะนั้นจึงจัดให้ ผ้าขาวม้า เป็น 1 ศัพท์

ขั้นตอนที่ 4 เป็นการพิจารณาคำที่มีมากกว่า 2 พยางค์ตามหลังรูปบอกชนิด หรือรูปบอกลักษณะ และคำที่ไม่มีรูปบอกชนิด หรือรูปบอกลักษณะที่เป็นคำมากกว่า 2 พยางค์ การพิจารณาในขั้นตอนนี้มีขั้นตอนการวิเคราะห์เหมือนขั้นตอนที่ 3 แบบที่ 3.2 3.4 3.5 ผลของการวิเคราะห์มีดังนี้

การวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 4 แบบที่ 3.2 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 20 "นกหัวขวาน" หลังรูปบอกชนิดนก มีพยางค์ 4 พยางค์คือ มะแ่หัวขวาน มี มะแ่ เป็นส่วนฐานหลัก หัวขวาน เป็นส่วนฐานหลัก ฉะนั้นจึงจัดให้ นกมะแ่หัวขวาน เป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 4 แบบที่ 3.4 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 3 "ฝรั่ง" หลังรูปบอกชนิดมะ มีพยางค์ 3 พยางค์คือ ก้วยสิดา มี ก้วย เป็นส่วนฐานหลัก สิดาเป็นส่วนเติมหลัง ฉะนั้นจึงจัดให้ มะก้วยสิดา เป็น 1 ศัพท์

การวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 4 แบบที่ 3.5 ได้แก่หน่วยอรรถที่ 20 "นกหัวขวาน" หลังรูปบอกชนิดนก มีพยางค์ 3 พยางค์คือ กริดจะลิว มี กริด เป็นส่วนฐานหลัก จะลิว เป็นส่วนฐานรอง ฉะนั้นจึงจัดให้ นกกริดจะลิว เป็น 1 ศัพท์

ขั้นตอนที่ 5 เป็นการพิจารณาคำที่ผ่านการวิเคราะห์ในขั้นตอนต่าง ๆ แล้ว แต่มีศัพท์บางคู่ เช่น ข้าวสาสึกับสาสึ มะแคว้งกับแคว้ง มะก้วยแคว้งกับก้วยแคว้ง หัวกะชายกับกะชาย (ถ้าชาย กะชาย) บ่ากอโก้กับโกงโก้ (กักโก้ กัมโก้ เก้าโก้) ผ้าก้อมกับก้อม แก่นสากกับสาก แก่นสากครกกับสากครก บือก่ามันกับก่ามัน มีการพ้องรูปกัน แต่คำหนึ่งมีรูปบอกชนิดหรือรูปบอกลักษณะ อีกคำหนึ่งไม่มี จากการพ้องรูปกันนี้เอง ผู้วิจัยจึงจัดให้ทั้งคู่ เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน

มีกรณียกเว้นอยู่ 2 กรณีคือ หน่วยอรรถที่ 20 "ค้ำคาว" คำที่มีรูปบอกชนิด แมง กับ คำที่ไม่มี เช่น แมงอีปิว กับ อีปิว จะไม่รวมเป็น 1 ศัพท์ถึงแม้ว่าจะเป็นคำพ้องรูปกัน แต่ในข้อมูลมีคำที่ไม่นำหน้าด้วยแมงอยู่หลายคำ ทำให้ผู้วิจัยคิดว่าควรเรียก "ค้ำคาว" ว่าแมงมีความสำคัญ

กรณีหน่วยอรรถที่ 16 "ตะไคร่น้ำ" คำที่มีรูปบอกชนิด ชี กับคำที่ไม่มีรูปบอกชนิด เช่น ชีเตา กับ เตา จะไม่รวมเป็น 1 ศัพท์ ด้วยเหตุผลเดียวกับข้างต้น ว่าเป็นคำที่มีความสำคัญ

ข้อยกเว้น หน่วยอรรถที่ 6 "มะอึก" คำว่า มะแ้วอึปู้ เป็นคำที่ไม่สามารถให้กฎได้ จึงจัดแยกไว้เป็น 1 ศัพท์

3.1.2 การวิเคราะห์ศัพท์ของหน่วยอรรถที่ไม่ใช่คำนาม ได้แก่หน่วยอรรถที่ 53-63 พิจารณาดังนี้คือ

ก) คำที่ประกอบด้วย 1 พยางค์ ถ้ามีความแตกต่างที่ไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์เรื่องเสียง ให้แยกคำนั้นไว้เป็น 1 ศัพท์

ตัวอย่างเช่น หน่วยอรรถที่ 53 "เคิน" มีคำว่า เคียว ถ่าง ไร่ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นคนละศัพท์

ข) คำที่ประกอบด้วยพยางค์ 2 พยางค์หรือมากกว่า 2 พยางค์ ถ้าพยางค์ใดพยางค์หนึ่งแตกต่างกันซึ่งไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเกณฑ์เรื่องเสียงให้แยกคำเหล่านั้นเป็นคนละศัพท์

3.2 3.3 เกณฑ์การวิเคราะห์เรื่องเสียง

การพิจารณาเรื่องเสียงเป็นการพิจารณาคำที่คล้ายคลึงกันว่าจะ เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันหรือไม่ เกณฑ์ที่กำหนดขึ้นนี้ใช้พิจารณาในขั้นตอนการวิเคราะห์ขั้นตอนที่ 1. 57-58 ที่กล่าวไปแล้วในหน้า 41-59 และคำหรือ ส่วนของคำต้องผ่านการพิจารณาเรื่องคำบอกลักษณะ และคำบอกที่ในขั้นตอนที่ 1 และ

ที่ 2 มาแล้ว

การวิเคราะห์เรื่องเสียงนี้ผู้วิจัยได้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ขั้นตอน
เรียงตามลำดับก่อนหลังดังนี้คือ

ขั้นตอนที่ 1 พิจารณาองค์ประกอบของพยางค์ในคำเฉพาะ ดูความคล้ายคลึงกันของโครงสร้าง และองค์ประกอบของพยางค์ ซึ่งได้แก่ พยัญชนะต้น สระวรรณยุกต์ และพยัญชนะท้ายในบางกรณี แต่ในการวิเคราะห์ครั้งนี้จะพิจารณา องค์ประกอบของพยางค์เฉพาะพยัญชนะ และสระเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการเก็บข้อมูลของการวิจัย เป็นการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ ผู้วิจัยให้ผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ตัวอักษรและรูปวรรณยุกต์ที่ใช้กับภาษาไทยมาตรฐาน จากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าผู้วิจัยสามารถนำเฉพาะ เสียงพยัญชนะและเสียงสระมาใช้ในการวิเคราะห์เสียง แต่ไม่สามารถนำเสียงวรรณยุกต์มาพิจารณาด้วย เนื่องจากรูปวรรณยุกต์ของคำที่ตอบมานั้นไม่ได้ให้เสียงวรรณยุกต์ตามความเป็นจริง ดังนั้นผู้วิจัยจึงไม่รวมวรรณยุกต์ไว้ในการศึกษาองค์ประกอบของพยางค์

ในการพิจารณาองค์ประกอบของพยางค์นี้ รูปแบบของพยางค์จึงมี 2 รูป
ดังนี้

ก. พยัญชนะต้น¹ และ สระ

ข. พยัญชนะต้น² สระ พยัญชนะท้าย

ความคล้ายคลึงกันในเรื่ององค์ประกอบของพยางค์ในขั้นนี้ขึ้น ผู้วิจัยให้ข้อกำหนดไว้ว่ารูปแบบของพยางค์แต่ละแบบจะต่างกันได้เพียง 1 ส่วน เท่านั้น จึงจะถือว่ามีความคล้ายคลึงกันที่จะนำไปวิเคราะห์ เรื่องเสียงพยัญชนะ และสระในขั้นต่อไป

¹ พยัญชนะต้นในที่นี้ประกอบไปด้วย พยัญชนะเดี่ยว และพยัญชนะควบกล้ำ

² ดูเชิงอรรถที่ 1 ข้างบน

เช่น คำว่ายะดิน บะดิน ในหน่วยอรรถที่ 2 หน้า 60 มีเสียงสระเดียวกันแต่ต่างกันที่พยัญชนะ หรือ หน่วยอรรถที่ 13 ข้าวไปด, ข้าวไปต, ข้าวไปค จึงถือว่าทั้งสองเป็นคำคู่ที่น่าจะคล้ายคลึงกัน และคำคู่นี้จะนำไปวิเคราะห์เรื่องการแปรของเสียงต่อไป ส่วนคำว่า เจือ และ เกี้ยว ในหน่วยอรรถที่ 57 หน้า 72 มีโครงสร้างของพยางค์เหมือนกันแต่ต่างกันทั้งพยัญชนะ และสระ คำคู่นี้จึงถือว่าไม่มีความคล้ายคลึงกันที่จะนำไปวิเคราะห์ต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 เป็นการนำคำซึ่งผ่านการพิจารณาจากขั้นตอนที่ 1 แล้วมาพิจารณาว่าเป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันหรือไม่ โดยดูจากหลักเกณฑ์ที่ได้ตั้งขึ้นสำหรับการศึกษาคำนี้ว่า เสียงใดบ้างที่อาจจัดได้ว่าเป็นการแปรของเสียง

การพิจารณาเรื่องการแปรของเสียงนี้ ได้แยกการพิจารณาออกเป็นการแปรของเสียงพยัญชนะต้น การแปรของเสียงพยัญชนะท้าย และการแปรของเสียงสระ ดังนี้

1. การแปรของเสียงพยัญชนะต้น ผู้วิจัยได้กำหนดหลักเกณฑ์ไว้ว่า เสียงพยัญชนะต้นมากกว่า 1 เสียงจะต้องมีลักษณะที่แตกต่างกันดังต่อไปนี้จึงจะถือว่าคำที่เกี่ยวข้อง เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกันได้แก่

ก.) เสียงสองเสียงต่างกันที่ลักษณะการออกเสียง หรือลักษณะการทำงานของเส้นเสียง แต่มีฐานที่เกิดเดียวกัน การแปรของเสียงเกิดขึ้นได้ระหว่าง

1.) เสียงนาสิก กับ เสียงกัก ได้แก่

เฆาะ เฆาะ ในหน่วยอรรถที่ 26 หน้า 66

ยะ ยะ ในหน่วยอรรถที่ 2, 3, 4 หน้า 60

หม้อแห้ว ป้อหละแห้ว ในหน่วยอรรถที่ 62 หน้า 72

2.) เสียงก้อง กับ เสียงไม่ก้อง

บึ้ง บึ้ง ในหน่วยอรรถที่ 19 หน้า 64

ข.) เสียงสองเสียงต่างกันที่ฐานที่เกิด แต่มีลักษณะการออก

เสียงเหมือนกันในที่นี้ฐานที่เกิดจะต่างกันได้เพียงฐานที่ต่างกันไม่เกิน 2 ฐาน¹ ได้แก่

- 1) มีการแปรฐานที่เกิดระหว่างริมฝีปาก กับ ฐานฟัน ได้แก่
บึ้งบึ้ง ค้างคาว ในหน่วยอรรถที่ 19 หน้า 64
- 2) มีการแปรฐานที่เกิดระหว่างฐานปุ่มเหงือก กับ ฐานเพดาน
อ่อน ได้แก่
ตะเพา กะเพา ในหน่วยอรรถที่ 10 หน้า 62
นกปิดตะลิว) นกปีกตะลิว ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 64

อนึ่งเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์แรกในคำ กุ้ยบัว ญุยบัวในหน่วยอรรถที่ 34 หน้า 68 เป็นเสียงที่มีลักษณะการออกเสียงเหมือนกัน แต่มีความต่างของฐานที่เกิดมากกว่า 2 ฐานซึ่งตามหลักเกณฑ์ของข้อ ข จะต้องจัดให้เป็นคนละศัพท์กัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยเห็นว่าความแตกต่างของเสียงผู้นื้ออธิบายได้ว่าเป็นการกลมกลืนของเสียงหลัง² กล่าวคือเสียงพยัญชนะต้นของเสียงกักที่เพดานอ่อน ไม่ก้อง ในคำว่ากุ้ยเปลี่ยนไปเป็นเสียงกักที่ริมฝีปากไม่ก้อง เนื่องจากอิทธิพลของพยัญชนะต้นในพยางค์บัว

ค) เสียงสองเสียงต่างกันทั้งฐานที่เกิดเสียง และลักษณะการออกเสียงฐานที่เกิดเสียงต่างกันได้ไม่เกิน 2 ฐานที่เรียงกัน³ และลักษณะการออกเสียงต้องเป็นความแตกต่างในคู่ต่อไปนี้เท่านั้นคือ เสียงเปิดกับเสียงนาสิก เสียงเปิดกับเสียงเสียดแทรก เสียงกัก กับเสียงกักเสียดแทรก และเสียงเสียดแทรกกับเสียงกัก-เสียดแทรกเท่านั้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

- 1) ระหว่างเสียงเพดานอ่อน - นาสิก กับ เสียงเพดานแข็ง - เปิดได้แก่

¹ ในที่นี้ผู้วิจัยยึดการเรียงฐานที่เกิดในระบบพยัญชนะภาษาไทยเป็นหลักโดยเรียงจากด้านหน้า เขาไปดังนี้ฐานริมฝีปากฐานฟัน ฐานปุ่มเหงือก ฐานเพดานแข็ง ฐานเพดานอ่อน และฐานเส้นเสียง

² มีการกลมกลืนของเสียงในลักษณะนี้ปรากฏอีกกรณีคือในหน่วยอรรถที่ 20 มีปิดตะลิวกับปีกตะลิวสามารถกล่าวได้ว่าพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 1 กับพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 มีการกลมกลืนเสียงกัน

³ คู่เรียงอรรถที่ 1

แมงอีแง่น แมงอีแย่น ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65

2) ระหว่างปุ่มเหงือก-เปิด (ข้างลิ้น) กับ เสียง เส้นเสียง-เสียดแทรก

โง้งบาน โง้งบาน ในหน่วยอรรถที่ 39 หน้า 69

เสียด เสียด ในหน่วยอรรถที่ 55 หน้า 68

3) ระหว่างเสียงปุ่มเหงือก-กัก กับ เสียง เพดานแข็ง-กัก-เสียดแทรก

นกปิดตะลิว นกปิดจะลิว ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65

4) ระหว่าง เสียงปุ่มเหงือก-เสียดแทรกกับ เสียง เพดานแข็ง-กัก

เสียดแทรกได้แก่

ลำสา ลำลา ในหน่วยอรรถที่ 15 หน้า 63

แม่ชี แม่จี ในหน่วยอรรถที่ 52 หน้า 71

ชนไก่ จุนไก่ ในหน่วยอรรถที่ 61 หน้า 72

5) ระหว่าง เสียง เพดานอ่อน-กักกับ เสียง เพดานแข็ง-กัก-เสียด
แทรก ได้แก่

นกก็กกะลอย นกจี้กกะลอย ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65

ง) เสียงสองเสียงมีการแปรระหว่างเสียงที่มีกลุ่มลม กับ เสียง

ที่ไม่มีกลุ่มลม ได้แก่

ข้าวไทด์ ข้าวไปด ในหน่วยอรรถที่ 13 หน้า 62

ชีไค่ ไก่ ในหน่วยอรรถที่ 16 หน้า 63

เตา เต่า ในหน่วยอรรถที่ 16 หน้า 63

นกขวิด นกกวิด ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65

แม่ชี แม่จี ในหน่วยอรรถที่ 52 หน้า 71

จ) เสียงสองเสียงมีการแปรระหว่างพยัญชนะควบกล้ำ เป็นพยัญ-

ชนะเสียงใดเสียงหนึ่งในการควบกล้ำ ได้แก่

นกกวีด	นกกิด	ในหน่วยอรรถที่	20	หน้า	65
มะแคว้ง	มะแคว้ง	ในหน่วยอรรถที่	5	หน้า	60
มะแคว้ง	มะแคว้ง	ในหน่วยอรรถที่	5	หน้า	60
คะโคร	ไก	ในหน่วยอรรถที่	16	หน้า	63
ปลอกแเอา	ปลอกแเอา	ในหน่วยอรรถที่	21	หน้า	65

2. การแปรของพยัญชนะท้าย ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การแปรของเสียงพยัญชนะท้ายไว้ดังต่อไปนี้

ก) เสียงสองเสียงมีลักษณะการออกเสียงเดียวกัน แต่มีการแปรของฐานที่เกิด ซึ่งฐานที่เกิดนี้จะแปรจากฐานที่เรียงกัน¹ ไม่เกิน 2 ฐาน การแปรของเสียงเกิดขึ้นได้ดังนี้

1) มีการแปรระหว่างฐานปุ่ม เหนือกับฐานเพดานอ่อน ได้แก่

สะออน สะอ้ง ในหน่วยอรรถที่ 29 หน้า 67

นกบี๊ดตะลิว นกบี๊กะลิว² ในหน่วยอรรถที่ 20 หน้า 65

ข) ความแตกต่างระหว่างเสียงสองเสียงไม่สามารถอธิบายได้ตามเกณฑ์ข้อ ก) แต่อธิบายได้ว่าการแปรของเสียงพยัญชนะท้ายเกิดจากการกลมกลืนของเสียงพยัญชนะต้น ได้แก่

ปลอกแเอา ปลอบแเอา ในหน่วยอรรถที่ 21 หน้า 65

ค) เสียงพยัญชนะท้ายที่เป็นเสียงกักมีการกร่อนไปได้ ได้แก่

ม้อบแม้มบ หม้อหม้ม ในหน่วยอรรถที่ 62 หน้า 72

¹ ๑ เสียงอรรถหน้า 53

² ๑ เสียงอรรถหน้า 53

ดูซ้ำ ดูซ้ำ ในหน่วยอรรถที่ 3๑ หน้า 68

3. การแปรของเสียงสระ ผู้วิจัยได้ให้เกณฑ์การแปรของสระดังนี้

สระเดี่ยว

ก) การแปรของสระเกิดขึ้นระหว่างเสียงสั้นยาวของสระที่ระดับ¹ เดียวกันและตำแหน่ง² เดียวกัน ได้แก่

a ←————→ aa

อะ อา ในคำว่า บะก้วย บ่าก้วย หน่วยอรรถที่ 2 หน้า 60

ข) การแปรของเสียงสระเกิดขึ้นได้ภายในระดับ เดียวกันระหว่าง สระหน้า สระกลาง สระหลัง ได้แก่

i ←————→ u

(e) (ə) (o)

e ←————→ a ←————→ o

อะ ออ ในคำว่า ขะเชื่อ ข่าเชื่อ หน่วยอรรถที่ 6 หน้า 61

อะ แอ ในคำว่า ก่าขั้น ก่าแนบ หน่วยอรรถที่ 49 หน้า 70

ออ แอ ในคำว่า ศ่าก้อย ศ่าแกย หน่วยอรรถที่ 25 หน้า 68

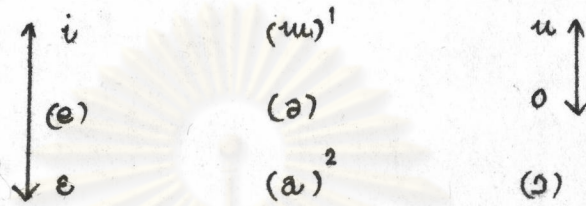
อึ อี้ ในคำว่า บั้ง บั้ง หน่วยอรรถที่ 1๑ หน้า 64

ค) การแปรของเสียงสระหน้าหรือเสียงสระหลัง เกิดขึ้นระหว่าง

¹ ระดับหมายถึง สูง กลาง ต่ำ

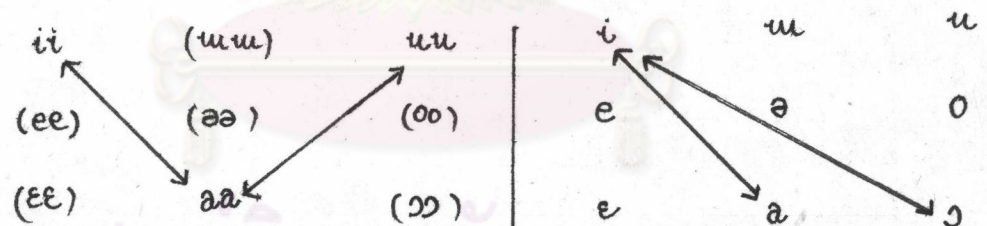
² ตำแหน่งหมายถึง หน้า กลาง หลัง

สระสูงกับสระกลาง ในกรณีนี้ความสั้นยาวของเสียงสระอาจแตกต่างกันด้วย ได้แก่

- อิ แอ ในคำว่า ขี้ แม่ หน่วยอรรถที่ 19 หน้า 64
- ไอ อุ ในคำว่า ผักกาดไบ้ ผักกาดอบ้ หน่วยอรรถที่ 7 หน้า 61
- จุนไก่ จุนอก่ หน่วยอรรถที่ 61 หน้า 72
- ผ้าห่ม ผ้าอห่ม หน่วยอรรถที่ 24 หน้า 66

ง) การแปรของเสียงสระมีการแปรทั้งระดับ และตำแหน่งของเสียงสระ ในกรณีเป็นการแปรระหว่างสระสูง กับสระต่ำ ได้แก่

- อา อี้ ในคำว่า สาลี สีลี หน่วยอรรถที่ 13 หน้า 62
- ขี้งั่ว ข่างแ้ว หน่วยอรรถที่ 19 หน้า 64
- อา อุ ในคำว่า กาบั่ว กูบั่ว หน่วยอรรถที่ 34 หน้า 68
- อะ อี ในคำว่า ไม้กะหลัด ไม้กหลัด หน่วยอรรถที่ 28 หน้า 67

*1 สัญลักษณ์ที่อยู่ในวงเล็บเป็นเสียงที่ไม่เกี่ยวข้องกับกรณีที่กำลังกล่าวถึง

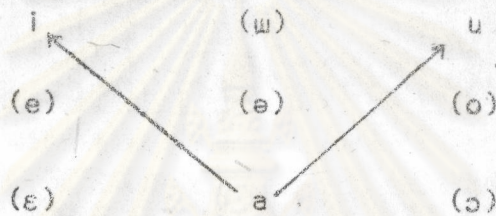
-2 ในทางสัทศาสตร์แล้วเสียงสระ อ มีระดับที่ต่างจากเสียง อ และเสียง

อ แต่ในแง่ของระบบเสียงเสียงสระทั้ง 3 นี้มีระดับเดียวกัน

อิ เออะ ในคำว่า น้ำจะ ลึ น้ำจะ เออะ หน่วยอรทที่ 17 หน้า 64

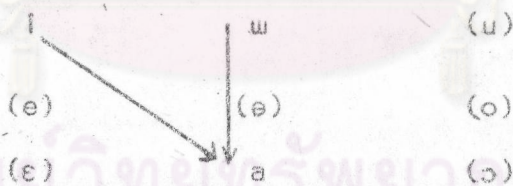
สระประสม การแปรของเสียงสระประสมมีกฎดังนี้

ก) การแปรของสระประสม เกิดขึ้นได้ระหว่างสระประสมที่มีสระส่วนหน้าเป็นเสียงเดียวกัน ได้แก่เสียงสระต่ำกลาง สระประสมดังกล่าวได้แก่

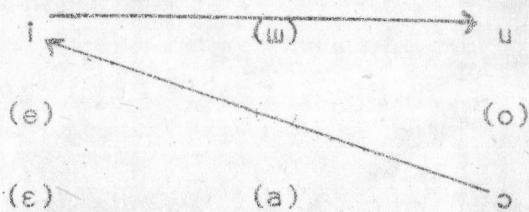
อาว อาว ในคำว่า สาย สาว หน่วยอรทที่ 21 หน้า 65

ข) การแปรของสระประสม เกิดขึ้นระหว่างสระประสมที่มีเสียงสระส่วนหลังเป็นเสียงเดียวกัน ได้แก่เสียงสระต่ำกลาง สระประสมดังกล่าวได้แก่

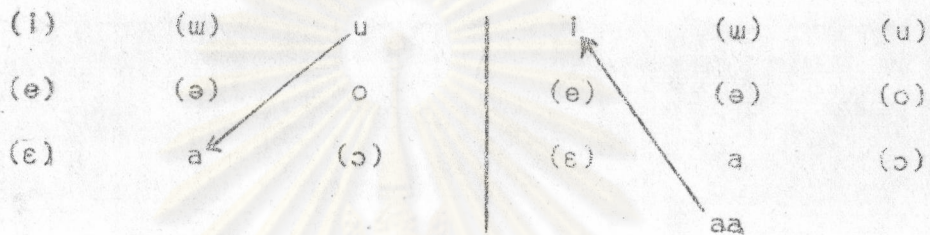
เอือ เอือ ในคำว่า มะ เอือ มะ เอือ หน่วยอรทที่ 6 หน้า 61

ค) การแปรของสระประสม เกิดขึ้นระหว่างสระประสมที่มีเสียงสระส่วนหน้าและสระส่วนหลัง เป็นเสียงสระหน้าหรือสระหลัง และเป็นเสียงสระสูงหรือเสียงสระต่ำ สระประสมดังกล่าว ได้แก่

ออย อิว ในคำว่า นกจิ้งกະชอย นกจิ้งกະชิว หน่วยวรรณที่ 20 หน้า 65

ง) การแปรของเสียงสระ เกิดขึ้นระหว่างสระประสมกับสระเดี่ยวแต่ สระเดี่ยวต้องอยู่ในเส้นทางการเคลื่อนที่ของเส้นในการออกเสียงสระประสมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

อาย อะ ในคำว่า สายซึ้ง สะซึ้ง หน่วยวรรณที่ 21 หน้า 65

อิว โอิ ในคำว่า หิว โท หน่วยวรรณที่ 7 หน้า 61

การวิเคราะห์หน่วยวรรณที่ ๑๖ หน่วยวรรณที่ ๑๗ เพื่อดูว่าหน่วยวรรณที่แทนด้วยศัพท์ที่ศัพท์นั้นใช้เกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ในขั้นตอนต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัย เสนอผล

การวิเคราะห์ลงในตารางการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

การอ่านการวาง

1. หมายเลขกำกับการวางทางลง หมายถึง ลำดับของขั้นตอนการวิเคราะห์ตั้งแต่ 1 - 5
2. คำที่ขีดเส้นใต้ หมายถึง คำที่ผ่านขั้นตอนการวิเคราะห์แล้ว ถูกจัดให้เป็นศัพท์
3. คำที่อยู่ในวงเล็บ หมายถึง รูปแปรของศัพท์
4. คำที่มีเครื่องหมาย * เหมือนกัน เป็นรูปแปรของศัพท์เดียวกัน
5. เครื่องหมาย ๑ หมายถึง คำที่ไม่มีรูปนอกชนิด หรือรูปนอกลักษณะ

	1	2	3-4								5	
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8		
1. "กล้วยน้ำว้า"	กล้วย... กล้วย	ใ้ ออง ภาว			ลืออง คืออง แม่ออง							
2. "กระท้อน"	มะ... (มะ บ่า)	ด้ย ออง										
3. มะ...		พยบ กวย แก้ว ภา(ภา)			หมื่นแก้ว กวยแก้ว กวยหมื่น กวยภา ๑๑๑	กวยสีดา						(กวยแก้ว)
4. "ขะระ"	มะ... (มะ บ)	พอย เพ็ด ออย ระ										
5. มะเขือพวง	มะ (มะ บ่า)	แก้ว*				แก้วกลา ๑๑๑						แก้ว*

ศูนย์วิทยเขตฯ พยบ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4						5		
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6		3.7	3.8
10. "ใบกะเพรา" กอบก้อ...		<u>ดำ</u> <u>แค</u> <u>แล้</u> <u>งัก</u> <u>ข่าน</u> <u>จ้ำ</u>									
	๕									ตะเพา (กะเพา)	
11. "ถั่วลิสงเตา" (โต)	<u>ถั่ว...</u> (โต)	<u>น้อย</u> <u>นา</u>								<u>ลิสงเตา</u>	
12. "กะชาย"	<u>หัว...</u>		<u>กะชาย</u> *							<u>ทะเลแอน</u>	
	๕										(กะชาย) ๑๗๑
13. "ข้าวโพด"	<u>ข้าว</u>	<u>โป้ด</u> (โปด โพด) <u>บ่าง</u>								<u>สาตี</u> *	
	๕										(สาตี)*

	1	2	3-4								5	
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8		
14. "ต้นโพธิ์"	ต้น.... กอ.... แก้ว...	<u>โพ</u> <u>ธิ์</u> <u>ศรี</u>	<u>สะทล</u> <u>สะทล</u>									
15. "ต้นก้ามปู"	ต้น... ไม้... ป่า	<u>สา</u> <u>แปก</u>			(สำสา จำลา สังสา)						<u>ก้ามปู</u>	
	๕									<u>กอไถ*</u>		(โคงไถกัก ไถกัก แก้วไถ)*
16. "ตะไคร่น้ำ"	ขี้... ๕	<u>ไค</u> <u>เตา</u> <u>ไค</u> <u>เตา</u>		<u>ไคเตา</u>	<u>ไคคู่</u>							
			(ตะไคร้)	<u>เตาไค</u>								

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4								5	
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8		
17 "ปลาช่อน"	ป่า....	หลิว ลม กิม ก่อ กาง									จะลิ (จะเลาะ)	
18. "ปลาตะเพียน"	ป่า....	ปก ขาว เปียน ปีก ทนาย		(ตะเพียน)							บงคาง สะปาก	
	๕										กำปี	
19. "ค่างขาว"	แมง...	บิว เซี่ย					อียิว	อิก่ อียิค อี่แง่น				
	๕	บั้ง (บั้ง บั้ง)		บั้งบัว ตา			อี่บั้ง (อี่บั้ง)	อี่บิค อี่หวัง อี่เก๋ อี่แย่น อี่งควา ค่างขาว				

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3 - 4								5
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	
20 "หกหัวขวาน"	นก ...	<u>บีด</u> กวิด (๖๗๑) <u>กก</u> <u>บัก</u> <u>ทอง</u> <u>แห</u>	<u>หัวขวาน</u>	<u>กิดทอง</u>	(ปากกิด)		<u>บีดจะลิว</u> <u>กวิดจะลิว</u>			<u>ต่อยกัน</u> <u>กะริบ</u>	
21. "เข็มขัด"	สาย .. (สะ สาย .. สาย ปอก (ปลอก ปอม)	<u>ฮ้าง (ฮักฮ้าง)</u> <u>แอว</u> <u>บีด</u> <u>แอว</u>									<u>เข็มขัด</u>
22. "ผ้าพาดบ่า"	ผ้า	<u>บ้าย</u> <u>คิม</u> <u>ตอง</u> <u>แฮ</u>	<u>สะจ้าน</u>			<u>บ้ายบ่า</u>		<u>สะว้าย</u> <u>หลั่ง</u>		<u>เคียนหัว</u>	

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4								5
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	
23. ผ้าขาวม้า	ผ้า...	ต้อง ทิว(โท)			(คาดตัว)						ขาวม้า (พระม้า)
24. "ผ้าห่ม"	ผ้า...	ด้วย แม่ ห่ม (ห่ม) นวย สุค ปุม									
25. "เบาะ"	ผ้า... ๕	ก้อม* (แกม) เบาะ (เบาะ)									(ก้อม)*
26. "จวน"	ถ้าย... จวน... จวน ชาม... ๕	แมน แมน แมน แมน		ถ้ายจวน							
27. "สากครก"	แก่น... ต้ม... ก้อม... ๕	ครก สาก* ปึก ปึก ด้า		ด้าครก**							(สากครก)* (สาก)*

ศูนย์วิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4								5
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8	
28. "ไม้กลัด"	ไม้...	<u>เส้น</u>							<u>กะแห้ง</u> <u>กะหลัด</u> (กะหลัด)		
29. "กระทง"		<u>ควัก</u> <u>อ่อง</u>			(<u>ตะออง</u> <u>สะออง</u>)						<u>กระทง</u>
30. "กระบุง"		<u>เปี้ยด</u> <u>มุง</u>		<u>มุง</u> <u>เปี้ยด</u>							
31.. "ตะปู"	<u>เหล็ก</u> .. <u>เหล็ก</u>	<u>กน</u> <u>จำ</u> <u>ป็น</u>									<u>ไผ่นา</u> <u>ตะปู</u>
32. "มานั่ง"	<u>มา</u> ... <u>ตั้ง</u> ... <u>ตั้ง</u> <u>โต๊ะ</u> ... <u>โต๊ะ</u> <u>เก้าอี้</u> <u>กอม</u>	<u>นั่ง</u> <u>จ่อ</u> <u>นั่ง</u> <u>อ</u>									
33. "รถจักรยาน"	<u>รถ</u> ...	<u>ถีบ</u> <u>เตียว</u>									<u>จักรยาน</u>

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4						5		
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6		3.7	3.8
34. " บดต็อก มะพร้าว "	กบ... (กบ) เปือก... (เปลือก) กุ่ม... (กุ่ม)	บ้าว บ้าว			(มะบ้าว) (มะบ้าว หมากบ้าว)						
35. "ชยะ"	ชี่...	เหยื่อ เหยี่ยว เสษะ โง่									
36. " รูนเส้น "	บ้าว... เข้าทนม... เส้น...	เส้น เส้น ล่อน			เส้นแห้ง (เส้นแก้ง)						
	๘	งุ่น (โง่น)									
37. " ยุงข้าว "	ทดลอง... หู้ (หู้)... เล้า... ป้อม	ข้าว ข้าว ข้าว ข้าว									
38. " คอกวัว- ควาย "	ແຫລ່ງ ผาย คอก										

ศูนย์วิทยารักษ์พยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2	3-4								5	
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8		
39. "โรงพยาบาล"	โอง... (โอง.โรง)	ยา(ทยา) ยาน หมอ		พยาบาล								
40. "การเล่น ซ่อนหา"									ลักมอม เล่นมอม อุ้มลิ ลิ้มลิ (ลิกลลิ)			
41. "ปู่-ย่า"	ปู่...	อู๋ ใหญ่ หลวง(โล้ง) เต่า ขา หลวง-น้อย										
อู๋....												
42. "ตา-ยาย"	ปู่.....	อู๋ ใหญ่ หลวง(โล้ง) เต่า ขา หลวง-น้อย										
อู๋...												

ศูนย์วิทยพัชยากร
ศาลากลางจังหวัดมหาสารคาม

	1	2	3-4								5	
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8		
43. "น้องชายพ่อ"	✓	น้ำ อา อาว หล้า			(อ้ายน้ำ)							
44. "น้องสาวพ่อ"	✓	น้ำ อา อาว										
45. "น้องชายแม่"	✓	น้ำ อา อาว หล้า										
46. "น้องสาวแม่"	✓ ✓	น้ำ อา หล้า										
47. "พี่ชาย"	✓	อ้าย ปี่		ปี่อ้าย								
48. "พี่สาว"	✓	ปี่ ไต้ เอ้ย		ปี่เอ้ย								
49. "กำนัน"	ป้อ...	แคว้น	กำนัน*									(กำนัน)*

	1	2	3-4								5		
			3.1	3.2	3.3	3.4	3.5	3.6	3.7	3.8			
50. "ผู้ใหญ่นาน" แก่... แก่... ผู้		หลวง บ้าน บ้าน ใหญ่ ค้ำ	ผู้ใหญ่				ใหญ่นาน						
51. "เจ้าอาวาส" ท่าน พระ		หลวง (ใหญ่) เจ้า สูง พ่อ เจ้า ครู		สูงหลวง		เจ้าหัววัด							
				เจ้าหลวง		เจ้าอาวาส อุบาส							
52. "แม่ชี" แม่ ย่า นาย		ขาว สี (สีจ)					ผ้าขาว ผ้าขาว						
							ผ้าขาว						

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

	1	2
53. "เดิน"	<u>เดิน</u> <u>ย่าง</u> <u>ไป</u> (ไป)	
54. "วิ่ง"	<u>ล่น</u> (แล่น) <u>ทก</u>	
55. "เรียก"	<u>้อง</u> <u>เรียก</u> (เลิก เลิก)	
56. "โกรธ"	<u>โหด</u> <u>เกียด</u> (เคียด)	
57. "ชู(เสื้อ)" !	<u>เจือ</u> <u>เกี่ย</u> <u>ชู</u> (ชู)	
58. "ก่อไฟ"		<u>คังไฟ</u> <u>สูงไฟ</u> <u>ใส่ไฟ</u>

	1	2
59. "บิลขนาด"		<u>บิลขนาด</u> (<u>บิลขนาด</u>) <u>คักขนาด</u> <u>เออนขนาด</u> <u>ไสขนาด</u> <u>กุนขนาด</u> <u>กุนข้าว</u>
60. "คดงโปง"		<u>กุกกะดง</u> <u>กะดงหัว</u> (<u>กุนหัวกุนหัว</u> <u>กุดงหัว</u>)
61. "ตีไก่"		<u>ไก่จัน</u> (จันไก่ ฯลฯ) <u>ไก่คืด</u> <u>ไก่ค้อ</u> (ค้อไก่) <u>ชนไก่</u>

	1	2
62. "พับเพียบ"		<u>พับอแพ้ม</u> (<u>เขาะเขะ</u> <u>ม้อมแม้ม</u> <u>หมอบแพ้ม</u> <u>ป้อทละแพ้ม</u>) <u>มั่งป้าย</u> <u>มั่งแปย</u> <u>พับเพียบ</u>
63. "เต่าโต"		<u>เต้าโต</u> (ตะโต) <u>เต้าฮือ</u> <u>ส่าโต</u> <u>ก่าฮือ</u>

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3.2 การแบ่งประเภทของหน่วยอรรถจากการแทนด้วยจำนวนศัพท์ ผลของการวิเคราะห์ศัพท์ทั้ง 63 หน่วยอรรถพบว่าหน่วยอรรถแต่ละหน่วยอรรถสามารถแทนด้วยศัพท์ตั้งแต่ 2 ศัพท์จนถึง 15 ศัพท์ ทำให้แบ่งประเภทของหน่วยอรรถได้ดังนี้

- ก) หน่วยอรรถแทนด้วย 2 ศัพท์ มีจำนวน 9 หน่วยอรรถ ได้แก่หน่วยอรรถที่ 2 5 12 25 49 54 55 56 60
- ข) หน่วยอรรถแทนด้วย 3 ศัพท์ มีจำนวน 18 หน่วยอรรถ ได้แก่ หน่วยอรรถที่ 7 8 9 11 13 23 28 29 30 33 34 38 44 46 47 53 57 58
- ค) หน่วยอรรถแทนด้วย 4 ศัพท์มีจำนวน 12 หน่วยอรรถ ได้แก่ หน่วยอรรถที่ 1 4 15 35 37 39 43 45 48 61 62 63 40
- ง) หน่วยอรรถแทนด้วย 5 ศัพท์มีจำนวน 3 หน่วยอรรถ ได้แก่ หน่วยอรรถที่ 14 31 36 ~~46~~
- จ) หน่วยอรรถแทนด้วย 6 ศัพท์มีจำนวน 6 หน่วยอรรถ ได้แก่ หน่วยอรรถที่ 17 24 26 42 52 59
- ฉ) หน่วยอรรถแทนด้วย 7 ศัพท์มีจำนวน 5 หน่วยอรรถ ได้แก่หน่วยอรรถที่ 10 16 21 27 41
- ช) หน่วยอรรถแทนด้วย 8 ศัพท์มีจำนวน 5 หน่วยอรรถ ได้แก่หน่วยอรรถที่ 6 18 22 32 50
- ซ) หน่วยอรรถแทนด้วย 9 ศัพท์มีจำนวน 1 หน่วยอรรถ ได้แก่หน่วยอรรถที่ 3
- ฌ) หน่วยอรรถแทนด้วย 11 ศัพท์มีจำนวน 1 หน่วยอรรถได้แก่หน่วยอรรถที่ 51
- ญ) หน่วยอรรถแทนด้วย 13 ศัพท์มีจำนวน 1 หน่วยอรรถได้แก่หน่วยอรรถที่ 20
- ฎ) หน่วยอรรถแทนด้วย 15 ศัพท์มีจำนวน 1 หน่วยอรรถได้แก่ หน่วยอรรถที่ 19